

Planstrategi

2024 – 2027 Salangen kommune

Vedtatt i kommunestyre 12.09.24, sak 41/24

1 Innhold

2	<i>Bakgrunn</i>	2
3	<i>Plansystemet i Salangen kommune</i>	2
4	<i>Rammer for planarbeid</i>	4
5	<i>Nye lover</i>	7
6	<i>Medvirkning i planarbeid</i>	7
7	<i>Utviklingstrekk og utfordringer</i>	8
8	<i>Planer i Salangen</i>	8
9	<i>Oversikt over planer 2019-2023</i>	10

2 Bakgrunn

Hva er en planstrategi?

Planstrategi er ikke en plan, men et verktøy som setter rammer for kommunens planlegging. Den skal utarbeides minst én gang i hver valgperiode, senest et år etter konstituering av nytt kommunestyre. Dette i henhold til plan- og bygningsloven (pbl) §10-1.

Arbeidet med planstrategi er en prioritert oppgave for å sikre at planverk er oppdatert og at det møter kommunens ambisjoner og behov som følge av endringer i samfunnsmessige, demografiske, politiske og naturgitte forhold.

Planstrategien skal ta stilling til revisjon av lovpålagte kommuneplaner. Det vil si kommuneplanens samfunnsdel og arealdel.

Fremover blir det viktig for kommunen å planlegge godt for utfordringene som kommer, oppdatere og rullere planer etter behov, og ikke gjøre planleggingen mer omfattende enn nødvendig.

Det er krav til samarbeid med statlige og regionale myndigheter og nabokommuner, men det er ikke mulig for andre myndigheter å fremme innsigelse til planstrategien.

Kommunen skal ta hensyn til regional og nasjonal politikk. Retningslinjer og forventninger fra overordnede myndigheter legges derfor til grunn i arbeidet.

3 Plansystemet i Salangen kommune

Plan- og bygningsloven og kommuneloven setter rammene for kommunenes plan- og styringssystem.

Et plansystem er en oversikt over hvordan de ulike planene i kommunen henger sammen.

Hvorfor har vi et plansystem?

Kommunen skal både være planmyndighet, tjenesteyter og samfunnsutvikler. Kommunal planlegging er en viktig del av demokratiet. Kommunal planlegging skal legge til rette for medvirkning og sørge for forutsigbarhet for innbyggere.

Gjennom god kommunal planlegging skal vi sørge for å møte utfordringene fremover, og sikre at vi bruker ressursene våre på en god måte.

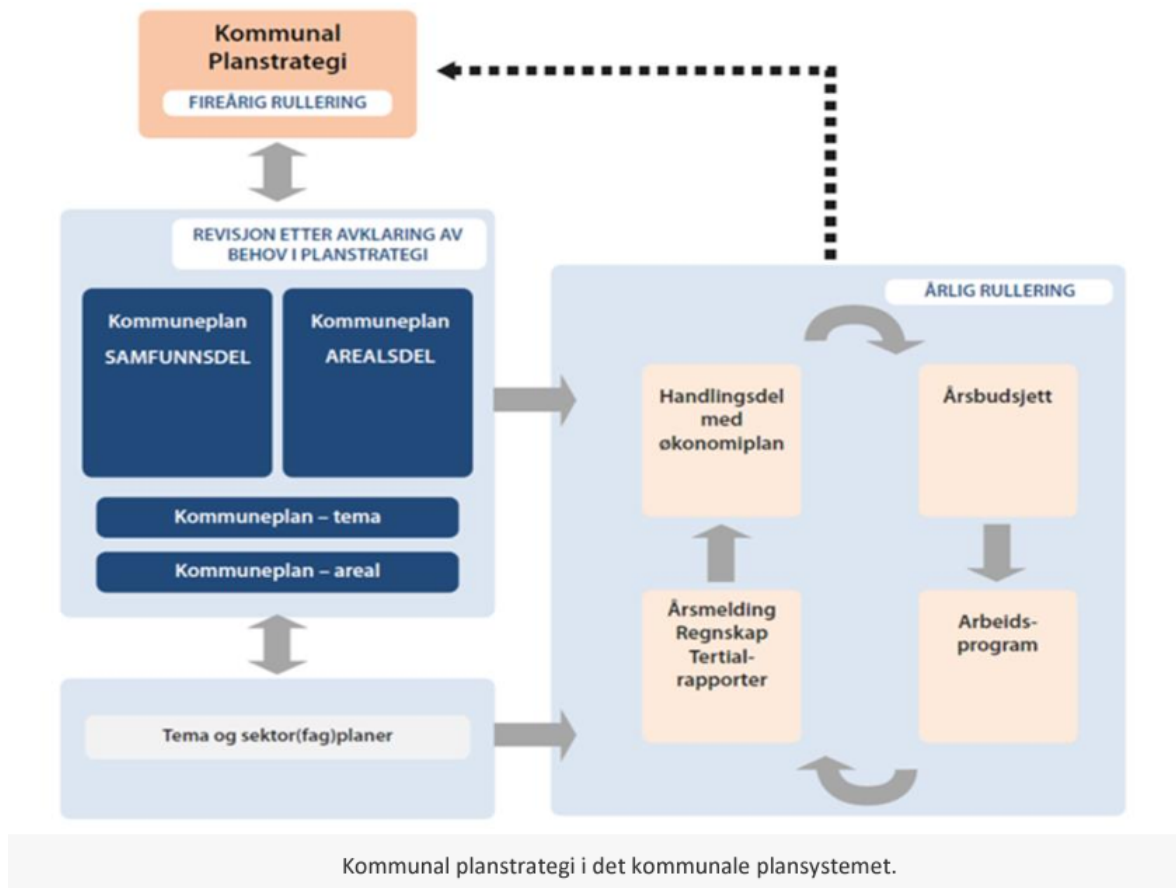
Fremover blir det viktig for kommunen å planlegge godt for utfordringene som kommer, oppdatere og rullere planer etter behov, og ikke gjøre planleggingen mer omfattende enn nødvendig.

Å rullere en plan betyr å gjøre endringer eller oppdateringer, og som regel å ta planen opp til ny politisk behandling.

Plansystemet

Det kommunale plansystemet med «årshjulet» og «fireårshjulet» er illustrert under.

Kommunal planstrategi, kommuneplan og kommuneplanens handlingsdel med økonomiplanen utgjør ryggraden i plansystemet. Kunnskapsgrunnlaget 2024 og Folkehelseoversikten ligger til grunn for planstrategien.

Planhierarki

Et planhierarki skal vise sammenhengen mellom de ulike planene. I avsnittene under beskrives plantyper. Kommunen bør vurdere hvilke kommunedelplaner, tema- og fagplaner det er behov for, og hvilke som trenger politisk behandling.

Kommuneplan for Salangen kommune

Kommuneplanen er kommunens overordnede styringsdokument, og består av en samfunnsdel og en arealdel. Kommuneplanen skal ivareta både kommunale, regionale og nasjonale mål, interesser og oppgaver. Kommuneplanen er en langsiktig plan, og har som regel en varighet på 10-12 år.

Kommuneplanens samfunnsdel

Samfunnsdelen har en viktig rolle som et styringsverktøy for helhetlig og bærekraftig planlegging. Samfunnsdelen bør ideelt sett vedtas tidlig i kommunestyrets periode for å ha en slik rolle, og for å gi tydelig retning for politiske prioriteringer og ønsket utvikling. Samfunnsdelen skal ta stilling til langsiktige utfordringer og overordnede målsettinger for

samfunnsutviklingen i Salangen. Når en revidert samfunnsplan er vedtatt, har en fastsatt de overordnede målene og strategiene for kommunen. Planen peker ut den langsiktige utviklingen og retningen for kommunen som helhet. Kommuneplanen er dermed et viktig verktøy for å styre utviklingen og ressursbruken i kommunen. Samfunnsplanen er ikke bare en plan for de som jobber i kommunen, men for hele samfunnet. Her vil politisk og administrativ ledelse ha ansvar for å gjennomføre mål og strategier.

Samfunnsdelen skal inneholde arealstrategier. Arealstrategier er langsiktige og overordnede prinsipper for arealbruk. Arealstrategien legger føringer for arbeidet med arealdelen, og skal binde samfunnsdelen og arealdelen sammen.

Kommuneplanens arealdel

Kommuneplanens arealdel viser sammenhengen mellom ønsket fremtidig samfunnsutvikling og arealbruk. Arealdelen av kommuneplanen er juridisk bindende og skal gi rammeverk for utbygging og vern for offentlige og private aktører. En samlet arealplan er nødvendig for å sikre en planmessig og forsvarlig arealutnytting, og for å beskytte arealene mot uoverveide arealinngrep og uhensiktsmessig bygge- og anleggsvirksomhet. En arealdel omfatter arealkart, bestemmelser og en planbeskrivelse med konsekvensutredning. Arealdelen er juridisk bindende.

Kommunedelplaner, temaplaner og handlingsplaner

Det kan lages kommunedelplaner for samfunnstema og for deler av kommunenes arealer. Denne plantypen kan benyttes dersom det er viktig å forankre og presisere innholdet i planen politisk, og å sikre en offentlig prosess. Kommunedelplanene skal behandles etter plan- og bygningsloven. En temaplan utløser ikke samme formelle krav som en kommunedelplan. Planens innhold og målgruppe gir grunnlag for å vurdere behovet for og graden av medvirkning og prosess. Med fag- og temaplaner menes for eksempel hovedplan for vann og avløp, skolebruksplan eller alkoholpolitisk handlingsplan. Noen av disse planene er lovpålagte, andre velger kommunen å lage selv. Ikke alle trenger politisk behandling. En handlingsplan er oftest forankret i en overordnet plan og dreier seg om gjennomføringen av denne. For å realisere planvedtak må handlinger og tiltak ha dekning i kommunens økonomi.

Økonomisk planlegging

Sentralt i samfunnsplanleggingen er kommuneplanens handlingsdel. Handlingsdelen skal vise hvordan kommuneplanen skal følges opp i fireårsperioden, og revideres årlig. I Salangen inngår handlingsdelen i økonomiplanen. Økonomiplanen skal vise hvordan langsiktige utfordringer, mål og strategier i de øvrige planer følges opp i fireårsperioden, og innenfor kommunens økonomiske rammer.

4 Rammer for planarbeid

Kommunens planarbeid skal gjennomføres innenfor rammene i plan- og bygningsloven, og skal være samstemt med krav i andre relevante lover og regelverk. Gjennom

planlegging skal kommunen også bidra i arbeidet med å nå FN sine bærekraftsmål som vektlegger sosial, økonomisk og miljømessig bærekraft, samt andre nasjonale og internasjonale målsetninger.

Planarbeidet skal legge til rette for at det tas gjennomtenkte og velbegrunnede beslutninger som gjør samfunnet bedre.

Nasjonale forventninger

I nasjonale forventninger til regional og kommuneplanlegging 2023 – 2027 har regjeringen valgt fem overordnede perspektiver som utgangspunkt for 72 forventninger:

- Samordne og samarbeid i planlegging
- Trygge og inkluderende lokalsamfunn
- Velferd og bærekraftig verdiskapning
- Klima, natur og miljø for framtida
- Samfunnssikkerhet og beredskap

Gode lokalsamfunn er grunnsteiner i en bærekraftig utvikling, og er viktig for å motvirke sentralisering som svekker lokale tjenester og tilbud. Levende distrikter er også avgjørende for å sikre matproduksjonen og at jordbruksarealene holdes i drift.

Regionale forventninger

«Se nord», den regionale planstrategien for Troms og Finnmark fylkeskommune, er gjeldende for perioden 2020-2023, og gjelder frem til ny regional planstrategi er vedtatt. Se Nord har som formål å «etablere et felles og omforent grunnlag for den strategiske utviklingen av Troms». Planen har mål og strategier for en langsiktig utvikling som legger føringer for prioritering av innsats. Følgende tema er vektlagt:

1. Vår regions muligheter skal sees og utvikles fra nord, med basis i regionens fortrinn, mangfold, vårt nærings- og arbeidsliv, innovasjon, infrastruktur og bærekraft.
2. Troms og Finnmark skal være regionen for samarbeid, kunnskap og kompetanse. Dette skal gi grunnlag for utvikling og vekst.
3. Troms og Finnmark skal være sentrum for nordområdeutviklinga og i forhold til Russland. Herunder fokus på utvikling av samisk og kvensk språk, kultur og samfunnsliv.

FN's bærekraftsmål

Regjeringen har bestemt at FNs 17 bærekraftsmål skal være det politiske hovedsporet for å ta tak i vår tids største utfordringer. FNs bærekraftsmål står derfor sentralt i samfunns- og arealplanleggingen.

For å løse globale utfordringer, må tiltak iverksettes lokalt. Det er derfor viktig at bærekraftsmålene blir et gjennomgående premiss for kommuneplanens samfunnsdel. De bygger på tre likeverdige dimensjoner som må sees i sammenheng, og alle er viktig for å oppnå en bærekraftig utvikling. De tre perspektivene er:

- Økonomisk bærekraft: Dette prinsippet innebærer å sikre at økonomisk vekst og utvikling er bærekraftig over tid. Det innebærer å oppmuntre til effektiv bruk av ressurser, støtte innovasjon og teknologisk fremskritt, og sikre rettferdig fordeling av økonomiske ressurser.
- Sosial bærekraft: Dette prinsippet fokuserer på å forbedre livskvaliteten og trivselen til samfunnet som helhet. Det innebærer å fremme sosial rettferdighet, inklusjon, utdanning og helsehjelp for alle, og bekjempe fattigdom og ulikhet.
- Miljømessig bærekraft: Dette prinsippet handler om å beskytte og bevare naturressurser og økosystemer, slik at de kan opprettholde sin funksjon og støtte liv i fremtiden. Det innebærer å redusere forurensning, bevare biologisk mangfold og håndtere klimaendringer.

Folkehelseperspektivet i planleggingen

Folkehelseperspektivet skal vektlegges, og planlegging skal bidra til en samfunnsutvikling som fremmer folkehelse og utjevner sosiale helseforskjeller (jf. folkehelseloven). Alle sektorer i kommunen er ansvarlig for folkehelse, og legger grunnlaget for god helse og trivsel i befolkningen.

Hvordan kommunen skal bidra til å løse sentrale folkehelseutfordringer skal alltid vurderes i planprosessene (pbl § 3-1 punkt f). Folkehelseloven (fhl.) § 5 beskriver kommunenes krav til oversikt over helsetilstanden i befolkningen og hva som påvirker helsen positivt og negativt.

Fhl. § 6 ledd 1, stiller krav til at kommunens folkehelseoversikt skal legges til grunn for arbeidet med planstrategien og at folkehelseoversikten bør drøftes i planstrategien. Folkehelseoversikten ble ferdigstilt i 2022. Det vil legges føringer i kommuneplanens samfunnsdel om at folkehelseperspektivet skal hensyntas i all kommunal planlegging.

Samfunnssikkerhet- og beredskapsperspektivet i planleggingen

Kommunen har en sentral rolle i den nasjonale beredskapen med å ivareta befolkningens sikkerhet og trygghet gjennom å utvikle trygge og robuste lokalsamfunn. Kommunen som planmyndighet kan bidra til dette ved å legge til rette for at ny utbygging er trygg mot naturfarer nå og i framtidens klima, mot ulykker og annen samfunnsrisiko.

Samfunnet er avhengig av arealer for matproduksjon og tilgang til rent og tilstrekkelig drikkevann, kraftforsyning og kommunikasjon. Risiko- og sårbarhetsanalyser skal bygge på oppdatert kunnskap og en skal hensynta endret klima, nasjonale klimaframskrivninger og et tilstrekkelig tidsperspektiv når konsekvenser av klimaendringer vurderes. Det skal også tas hensyn til uforutsette hendelser som både klimaendringer, pandemier og kriger i planleggingen. Dette sikres best gjennom tverrfaglig og helhetlig arbeid.

Klima- og naturperspektivet i planleggingen

Miljømessig bærekraft handler om å benytte og utnytte naturressurser på en måte som ikke forringer jordens økosystemer for kommende generasjoner. I tråd med biomangfoldkonvensjonen (UNCBD), har kommunen et særskilt ansvar for å ivareta

naturtyper, arter og leveområder. Økosystemet funksjon, struktur og produktivitet er sentralt, men også restaurering av allerede ødelagt natur.

Klimaendringer er den største utfordringen verdenssamfunnet står ovenfor. For å bli et lavutslippssamfunn, i tråd med Parisavtalen og nasjonale forventninger, kreves det omfattende strukturelle endringer i hvordan vi produserer og forbruker varer, produkter og energi.

Et levende samfunn innebærer en bærekraftig utvikling av lokalsamfunnene gjennom overordnede planer som er oppdaterte, og legger til rette for et godt og produktivt samspill mellom ulike aktører. Videre må kommunen sikre god steds- og byutvikling der målsetningen er et lavutslippssamfunn hvor klima- og miljømålene prioriteres.

5 Nye lover

Boligsosial lov

Stortinget vedtok 12. desember 2022 en ny lov om kommunenes ansvar på det boligsosiale feltet, kalt boligsosial lov, som trådte i kraft 1. juli 2023. Kommunen skal ha oversikt over behovet for ordinære og tilpassede boliger for vanskeligstilte på boligmarkedet. Oversikten er tatt inn i kunnskapsgrunnlaget.

Plan for forebygging av omsorgssvikt

Barnevernsloven §15-1 andre ledd: «Kommunestyret selv skal vedta en plan for kommunens forebyggende arbeid etter første ledd. Planen skal beskrive hva som er målene for arbeidet, hvordan arbeidet skal organiseres og fordeles mellom etatene i kommunen, og hvordan etatene skal samarbeide». Loven trådte i kraft 1. januar 2022.

6 Medvirkning i planarbeid

Medvirkning er enkeltpersoner og gruppers rett til å kunne delta og påvirke offentlige utrednings- og beslutningsprosesser. Medvirkning betyr at de som berøres eller har interesse i et planarbeid får delta, og blir involvert i løpet av planprosessen. I tillegg skal de som medvirker få anledning til å formidle sin kunnskap og sine synspunkter, hvorav disse blir vurdert av de som gjennomfører planprosessen jf. pbl §5-1, 1. ledd.

Lokaldemokratiet styrkes og utvikles gjennom bred medvirkning og dialog i planprosesser. Å bygge en god kommune er noe vi må gjøre sammen. Medvirkning gir mer kunnskap og treffsikre beslutninger. Det er innbyggerne som har lokalkunnskap og som vet hvor skoen trykker. Dermed vet de også mye om hvordan ulike løsninger vil kunne slå ut i praksis. En annen grunn er at når innbyggerne får tid til å medvirke i planarbeidet, så vil de føle et større eierskap til planen. Det gjør det lettere for kommunen å iverksette tiltak som er vedtatt.

7 Utviklingstrekk og utfordringer

Det vises til vedlagt Kunnskapsgrunnlag for planlegging 2024 og Folkehelseoversikt. Demografi, folkehelse og rekruttering er utfordringer i Salangen.

8 Planer i Salangen

For å sikre at planstrategien skal være et aktivt og til enhver tid tidsaktuelt verktøy, vil den settes i sammenheng med plan- og styringssystemet ellers. Planbehovet skal vurderes årlig i forbindelse med utarbeidelse og behandling av kommuneplanens handlingsdel, med økonomiplan og årsbudsjett.

Det legges derfor opp til at det i denne sammenheng kun tas stilling til revisjon av de lovpålagte kommuneplanene. Det vil si samfunnsdelen og arealdelen.

Kommuneplanen består av to deler, samfunnsdel og arealdel. Samfunnsdelen er kommunens viktigste strategiske plan. Den skal gi uttrykk for visjoner og overordna mål for lokalsamfunnet, og peke ut ei tydelig retning for oppgaver som må prioriteres. Arealdelen skal vise sammenhengen mellom framtidig samfunnsutvikling og arealbruk.

Samfunnsdel

Samfunnsdelen bør rulleres i starten av hver valgperiode siden den er det nye kommunestyrets viktigste styringsverktøy. Denne danner grunnlaget for utarbeidelse av arealdelen. Samfunnsdelen bør inneholde en arealstrategi.

Samfunnsdelen for Salangen ble vedtatt i 2018 etter et godt samarbeid mellom politisk og administrativt nivå i kommunen. Lokalsamfunnet ble involvert gjennom hele prosessen og det var gjennomført grundige medvirkningsopplegg med både organisasjoner, næringslivsaktører og folkemøte.

Planen ble godt forankret i både kommuneorganisasjon, næringsliv og befolkning. Planen har et tidsperspektiv fram til 2030. Planen peker på viktige utfordringer og har målsettinger som fortsatt er relevante, men den har ikke vært det styringsverktøyet som det var tenkt. Det er samme politisk ledelse i kommunen i dag som det var i perioden da samfunnsdelen ble vedtatt.

Samfunnsdelen angir mål og strategier for følgende hovedtema:

- Demografiske utfordringer
- Folkehelse og frivillig sektor
- Barn og unge
- Kommunen som samfunnsutvikler og tjenesteyter
- Miljø, energi og bærekraft
- Næringsutvikling
- Samferdsel og infrastruktur
- Bosetting og rekreasjon
- Universell utforming

Dette er mål og strategier for å realisere vekst i innbyggertall og for å øke bolyst. Innholdet i den er et godt utgangspunkt for å bidra til ønsket samfunnsutvikling i Salangen

kommune. Analysen av kommunen indikerer liten endring i de vurderinger som lå til grunn for gjeldende samfunnsdel. Den vurderes fremdeles relevant og kan videreføres slik den er.

Med bakgrunn i den pågående prosessen med utarbeidelse av en ny arealplan, noe som er ressurskrevende, velger man å videreføre gjeldende samfunnsplanen som er vedtatt i 2018. Den har fortsatt relevans som styringsverktøy. Så legges det opp til at prosessen med rullering starter opp i siste år av gjeldende valgperiode, for derved å legge til rette for vedtak av ny plan i første året av ny valgperiode.

Arealdel

Kommuneplanens arealdel er fra 1995. Det ble vedtatt i forrige valgperiode at denne skulle revideres. Arbeidet er forsinket, men igangsatt. Arealdelen forventes vedtatt i 2025. Arbeidet med å utarbeide arealstrategi er startet – dette vil legge føringer for arealdelen og en klimavennlig arealplanlegging.

I kommunestyreperioden vil det bli lagt vekt på å tilrettelegge arbeidet med den årlige budsjett- og økonomiplanleggingen slik at det bidrar til måloppnåelse av mål og strategier i kommuneplanens samfunnsdel. I den forbindelse vil det legges opp til et samspill mellom kommunedirektør og kommunestyret, slik at de folkevalgte kan angi hvilke satsingsområder i kommuneplanen som skal prioriteres i denne kommunestyreperioden. Eventuelt behov for nye planer skal vurderes i det årlige økonomiplanarbeidet. Medvirkning er en viktig del av planarbeid. Handlings- og økonomiplan er dokumenter som utarbeides årlig og som ligger på høring i minimum 4 uker – sikrer medvirkning.

9 Oversikt over planer 2019-2023

Tabellen viser en oversikt over planarbeid i perioden 2019-2023.

PLAN	År	Status 2019-2023
Kommuneplan - samfunnsdel	2018	Videreført
Økonomiplan (handlingsdel)	2019	Årlig (desember)
Kommuneplan - arealdel	1995	Igangsatt
Finansreglement	2016	Ikke revidert
Delegasjonsreglement	2006	Vedtatt
Overordnet beredskapsplan	2019	Ikke revidert
Helhetlig ROS	2016	Ikke revidert
Sentrumsplan	2022	Vedtatt (deler av sentrum)
Reguleringsplan for sentrum	1978	Vedtatt
Reguleringsplan Salangsverket del I	1975	Ikke vedtatt
Reguleringsplan Salangsverket del II	Ny	Ikke igangsatt
Reguleringsplan Elvenes	Ny	Ikke vedtatt
Reguleringsendring utvidelse kirkegård	2021	Vedtatt
Reguleringsendring Ryet	2021	Vedtatt
Trafikksikkerhetsplan	2020	Vedtatt
Helse- og omsorgsplan	2020	Valid
Boligpolitisk handlingsplan	2016	Valid
Smittevernplan m/pandemiplan	2020	Vedtatt
Plan for barn og unge	Ny	Ikke utarbeidet
Folkehelseoversikt	2023	Vedtatt
Plan for friluftslivets ferdselsårer	Ny	Igangsatt
Plan for idrett og fysisk aktivitet 2016-2019	2016	Igangsatt
Kulturminneplan	Ny	Ikke igangsatt
Klima- og energiplan	2012	Ikke igangsatt
Næringsplan	2016	Igangsatt
Opprustningsplan for kommunale veier	2012	Ikke igangsatt
Rekreasjonsløype for snøskuter	Ny	Vedtatt/opphevet av SF
Kystsoneplan for Midt-Troms	2015	Valid
Lovpålagte planer		